



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias  
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||  
quatuor.||**

**Durandus <de Sancto Porciano>**

**Antverpiæ, 1567**

Quæstio prima. Vtrum in homine sit imago trinitatis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)



11 Ad rationes in oppositum. Ad primam dicendum quod licet in creaturis non inuestigetur Trinitas personarum per modum demonstrationis ex necessitate concludentis, tamen inuestigatur per modum cuiusdam adaptationis, & hoc sufficit ad rationem vestigiū cum sit representatio imperfecta.

12 Ad secundum dicendum quod procedit ex falso intellectū, scilicet quod modus rei sit res aliqua creata alia ab ea cuius est modus, faciens cum ipsa compositione quod non est verum, ut declaratum fuit in corpore questionis.

13 Ad tertium dicendum quod pro tanto lucis natura dicitur non fuisse creata in numero, pondere & mensura, quia eius effectus est minus limitatus quam aliarum rerum simpliciter tamen cum luce sunt ista creata.

Secunda pars tertię distinctionis.

**N**unc vero iam ad eam perueniamus. Superius ostendit Magister Trinitatem personarum & unitatem essentię per similitudinem vestigiū. Hoc ostendit hoc idem per similitudinem imaginis quę in creatura rationali specialiter habet esse. Et diuiditur in tres partes. Primo ostendit subiectum imaginis. Secundo ostendit secundum quid attenditur imago. Tertio ex omnibus quę dicta sunt concludit unitatem essentię, & trinitatem personarum. Secunda ibi. Ecce ergo mens. Tertia ibi. Quia propter iuxta istam. Secunda autem istarum in qua ostenditur secundum quid attenditur imago diuiditur in duas partes. Primo enim assignat imaginem secundum potentias. Secundo secundum habitus. Secunda ibi, potest autem alio modo. Item prima diuiditur in tres partes. Primo ostendit imaginis partes. Secundo ostendit in eis similitudinem trium personarum. Tertio dissimilitudinem. Secunda ibi, hæc ergo tria, ut ait. Tertia ibi, veruntamen caueat. Adhuc secunda istarum in qua ostendit similitudinem personarum in potentis diuiditur in tres. Primo inducit probationem. Secundo ponit quorundam doctorum manifestationem. Tertio excludit quandam dubitationem. Secunda ibi, mens autem hic accipiendum. Tertia ibi, hic aduertendum. Illa pars in qua assignat imaginem secundum habitum, diuiditur in tres. Primo enim assignat partes imaginis. Secundo probat in eis similitudinem personarum. Tertio concludit suum intentum. Secunda ibi. Hæc autem tria cum sunt distincta. Tertia ibi, mens itaque rationalis. Hęc est scientia Magistri in generali.

2 In speciali autem sic procedit magister dicens, quod Imago Dei qui est omnipotens in excellentiori parte hominis, scilicet in mente querenda est, non solum prout est gratia informata, sed secundum sua naturalia, quia secundum suam naturam est capax Dei, & particeps esse potest eius. Et hoc est esse imaginem, postea assignat imaginem in mente secundum potentias dicens quod secundum quod mens meminit sui, intelligit se, vult se, inuenitur imago trinitatis in memoria, intelligentia & voluntate. Deinde ostendit similitudinem trium personarum. Et primo quantum ad consubstantialitatem. Illam enim consubstantialitatem habent ad inuicem, quia sunt vna mens & vna essentia. Secundo quantum ad distinctionem personarum, scilicet quia habent diuersam relationem. Tertio quantum ad æqualitatem, sunt enim ad inuicem æqualia, sicut personę diuinę quam æqualitatem probat per hoc quod se inuicem capiunt, & includunt, quia quęlibet dictarum personarum capit aliam, & quęlibet capit oēs. Et ideo quęlibet est equalis oibus. Quicquid enim est obiectum vnus est obiectum omnium. Quod autem memoria sic capit ostendit, quicquid est præsens memorię est in memoria, sed memoria est sibi præsens, ergo tota seipsam capit. Item quicquid intelligo & volo illud intelligo me scire & velle, sed quod scio me intelligere est in memoria, ergo quicquid intelligo & volo est in memoria mea, ergo memoria totam se capit & intelligentiam & voluntatem. Quod verò intelligentia capit singula sic probat Aug. Omne quod non est ignotum est intelligentia, sed quicquid est volitum, vel intellectum in memoria existens non est ignotum, ergo omne huiusmodi est in intelligentia, & ab ipsa capitur intelligentia, ergo alias capit. Quod etiã voluntas singula capit sic probat. Omne illud quo vtor est in voluntate mea & ab ea capitur ut obiectum, sed omni eo

quod volo vel intelligo vel memoror, vtor, ergo omne huiusmodi est in voluntate mea, cum ab ipsa capiatur ut obiectum voluntas, ergo seipsam capit & alias potestas. Postea determinat quędam & primo quomodo accipitur mens, & dicit quod mens potest hic accipi dupliciter, veluti pro tota anima vel conuenientius pro eo quod est in ea excellentius. Secundo dicit quod memoria nō est tantum presentium & absentium, sed presentium, alias se non careret. Postea excludit quandam obiectionem & querit primo quomodo ista tria sunt vna essentia cum non videntur esse substantia sed naturalis proprietates ipsius anime, nulla autem proprietates est essentia, cum in essentia non sit diuersitas & relatio mutua, & soluit dicens quod ideo dicuntur vna substantia eo quod non accidentaliter, sed essentialiter sunt in ipsa essentia anime. Postea ostendit in istis potentis dissimilitudinem respectu diuinarum personarum, & ponit duplicem dissimilitudinem. Prima est in trinitate diuina, trinitas est vnus Deus. Hęc verò tres potentie non sunt vnus homo, sed hominis vnus. Secunda, quia persona vnus hominis habet tres potestas illas. Sed in diuinis vna persona non habet trinitatem: vnde istę tres personę non videntur esse personę vnus Dei, & addit quod in istis potentis est imago, non solum respectu sui, sed etiam respectu dei. Postea assignat alio modo imaginem Dei, scilicet secundum habitum, & dicit quod in mente notitia & amore est imago trinitatis. Postea ostendit similitudinem trium personarum in istis. Et primo quantum ad substantialitatem, quia hæc tria vnum sunt. Secundo quantum ad originem, quia ex mente procedit notitia & ab vtroque amor sicut vna persona diuina ab alia procedit. Tertio quantum ad æqualitatem, quia in quantum est mens intantum se notat & diligit, & vtrumque istorum in altero concluditur. Postea ex unitate quę in ista imagine apparet concludit vnum Deum, si enim essent duo diuini vel alter superflueret, si vterque esset perfectissimus, vel alter esset insufficientis. Vitimo ex prædictis concludit veritatem fidei, scilicet quod in diuinis est vnitas essentię in trinitate personarum, quas personas necesse est esse distinctas relatione processions, & hæc est sententia Magistri in speciali.

QVAESTIO PRIMA.

Secunda pars tertię distinctionis. Vtrum in homine sit imago trinitatis.

Tho. 1. p. q. 93. ar. 1. infra. 2. sen. d. 16. q. 1.

**C**irca secundam partem principalem huius tertię distinctionis in qua Magister tractat de imagine trinitatis. Primo queritur vtrum in homine sit imago trinitatis. Et postea queritur de partibus imaginis. Queritur ergo primo vtrum in homine sit imago trinitatis. Et videtur quod non, quia beatus Hilarius lib. de Synodis dicit quod imago est eius rei ad quã imaginatur species indifferens, sed nulla vna species indifferens potest esse trinitatis diuinę & anime nostrę: ergo in anima nostra non est imago trinitatis.

2 Item infinitas diuina non habet imaginem in aliqua creatura: ergo nec trinitas: antecedens patet, quia in creaturis nihil est quod representet infinitatem diuinã, probatio consequentię, quia omnis infinitas diuina sufficienter inuestigatur ex creaturis, non autem trinitas, propter quod magis debet habere imaginem quã trinitas.

3 **I**N CONTRARIUM est quod dicitur Gen. 1. Faciamus hominẽ ad imaginẽ & similitudinẽ nostrã. Et Aug. 14. de Trin. dicit, quod anima nostra eo ipso ad imaginem Dei est quod capax eius particepsque esse potest.

4 **R**ESPONSIO, duo videnda sunt. Primum est quid sit de ratione imaginis. Secundum est qualiter imago trinitatis sit in nobis.

5 Quantum ad primũ est intelligendum quod imago im portat duo. Primum est similitudo ad id cuius est imago non quęcumque, sed secundum ea quę demonstrant rem expressius, ut apud sensum color & figura. Et hoc patet in his quibus vulgariter nomen imaginis attribuiimus. Si enim alterũ deit nō dicimus esse completã imaginẽ, sed quia istud non sufficit, multa enim sunt sibi similia in colore & figura, & in his quę rem expressius representant, quorum vnum non est alterius imago, sicut ouum

quod



quantumcumq; sit alij ouo simile non dicitur eius imago ideo requiritur secundum scilicet qd sit similitudo ad imaginato expressa actiue vel exemplariter: dicitur enim imago quasi imitatio, quia fit ad alterius similitudinem, vel imitationem in modis quibusdictum est. Exemplariter quidem sicut pictor facit imaginem Herculis vel Sortis inspiciens & considerans ad sortem tanq; ad exemplar. Actiue autem sicut pater generat filium sibi similem.

6 Et sic duo sunt de ratione imaginis, scilicet similitudo quantum ad ea que expressius rem representant, & qd exprimat ab imaginato actiue vel exemplariter propter primum, verum non dicitur imago hominis, licet originetur ab homine, quia non est similis: propter secundum autem non est imago oui, licet sit simile, quia non exprimitur ab eo, nec exemplariter nec actiue. Hoc quantum ad primum.

7 Quantum ad secundum dicendum, qd in homine est imago trinitatis: quod patet, quia in trinitate vera est unitas essentie cum pluralitate personarum quarum secunda originatur a prima, & tertia ab utraque, sed in homine est inuenire tres potentias in vna essentia, quarum potentiarum secunda aequaliter originatur a prima, & tertia ab utraque, vt infra patebit: ergo in homine est quedam imitatio & imago trinitatis. Potentie autem hęc secundum quas imago attenditur secundum nomen suum sunt memoria intelligentia, & voluntas: de quarum unitate & origine postea quaeretur.

q. 3. c. 4.  
huius d.

8 AD PRIMAM rationem in oppositum dicendum qd aliquorū potest esse species indifferens dupliciter. Vno modo participando eandem naturam secundum speciem, sicut filius simillimus patri dicitur imago patris.

Et hoc modo in creatura non est imago Dei. Alio modo dicitur aliquid imago alterius, non quidem participando eandem naturam secundum speciem, sed alteram, speciei tamen demonstratiuam, sicut imago Herculis dicitur aliquid sculptum in lapide vel pictum in pariete, quod licet sit alterius nature, tamen Herculem representat. & hoc modo in creaturis inuenitur imago Trinitatis, & species indifferens, sicut intendit Hilarius.

9 Ad secundum dicendum qd non est simile de Trinitate & infinitate, quia licet infinitas in Deo possit inuestigari ex creaturis & non trinitas, tamen infinitas conuenit Deo per abnegationem eius quod est in creatura, scilicet per abnegationem finis & limitationis, propter quod nihil simile habet in creaturis quod possit dici eius imago: trinitas autem non conuenit Deo per talem abnegationem. Et ideo potest habere aliquid quod sit eius imitatio & aequaliter imago.

#### QVAESTIO SECUNDA.

Vtrum potentie anime sint idem quod essentia.

170. 1. q. p. 77. ar. 2. Scotus. 2. dist. 16. q. 1.

Postea quaeritur de partibus imaginis que sunt quoad potentias, scilicet de memoria, intelligentia, & voluntate. Et quaeritur primo de habitudine earum ad essentiam anime. Et deinde de habitudine earum inter se. Quantum ad primum quaeritur vtrum potentie anime sint idem quod essentia anime vel aliquid additum. Et videtur quod sint idem. Primo, quia partes vestigiū non dicunt aliquid realiter differens a re vel additum in qua re est vestigiū: ergo nec partes imaginis que & potentie anime dicunt aliquid realiter differens ab anima in qua est imago, antecedens patet ex precedentibus, consequentia tenet per simile vt videtur.

2 Secundo sic essentia anime aut est per se intellectiua, sensitiua & vegetatiua, aut per accidens. Non per accidens, quia rationale est differentia hominis, similiter sensitiua & vegetatiua sunt differentie in predicamento substantie que sumitur per se a forma: alioquin si conuenirent rei per formam secundum accidens non ponerentur in diffinitione indicante quid est res: conueniunt ergo anime per se. Ex hoc sic: quod est intellectiua per se potest habere actum intelligendi sine quocumq; alio, sed essentia anime est per se intellectiua: ergo potest in actum intelligendi sine quocumque alio addito, non potest autem sine potentia: ergo potentia non est aliquid additum essentie.

3 Tertio sic: omnis forma que est ratio agendi, si per se subsisteret posset elicere actum (sicut si calor per se subsisteret, posset calefacere.) Si ergo intellectus addit aliam quam naturam abfolutam super essentiam anime, poterit per potentiam diuinam ab ea separari & per se subsistere: & sic poterit elicere actum intelligendi: hoc autem est impossibile, quia tale accidens posset beatificari.

4 Quarto, quia materia est sua potentia passiuā, forma vero accidentalis sua potentia actiua, vt color: ergo pari ratione anima est sua potentia qualiscumq; sit illa actiua vel passiuā, consequentia patet ex vtroq; antecedente. Et primo sic forma est agere sicut materie pati: & ideo secundum commentatorem transmutatio recit scire materiam, & actio formam, sed materia per essentiam patitur, & non per aliquid additum. Ex secundo sic: magis appropinquat ad primum & purum actum, qui est Deus forma substantialis, qd accidentalis. Si ergo accidentalis forma in hoc participat naturam primi actus qd ipsa est sua potentia per quam agit: videtur quod fortiori ratione hoc habeat forma substantialis.

5 IN CONTRARIUM, quia potentia actiua & passiuā continentur sub secunda specie qualitatis: sed nihil tale potest esse substantia: ergo potentia tam actiua quam passiuā sunt aliquid additum super substantiam anime autem est substantia: ergo, &c.

6 Item quecumq; vni, & eidem sunt eadē, inter se sunt eadem. Si ergo potentia intellectiua est eadem cum essentia anime: & similiter potentia sensitiua & vegetatiua: sequitur qd hęc potentie erūt eadem inter se: hoc autem est impossibile, quia tunc esset verū dicere quod sensus esset intellectus, & quia potentia nutritiua esset intellectiua quod est absurdum dicere.

7 Item potentiarum anime que dam sunt actiue, vt sunt intellectus agens & potentie vegetatiue. Quaedam passiuę, vt intellectus possibilis & sensus, sed idem per essentiam non potest esse actiuum & passiuum, alioquin opus posset, relationes posset fundari in eadem natura creata simpliciter, quod est impossibile, cum illud sit solū propriū nature diuine propter suam illuminationem: ergo potentie actiue anime differunt a passiuis per essentiam, quod non potest esse si non dicerent aliquid absolutum additum super essentiam anime: quare, &c.

8 RESPONSTIO. Potentiarum anime que dā sunt vegetatiue, que dam sensitiue, & quedam intellectiue. Et in omnibus deducitur quaestio. Et primo in vegetatiuis potentis: deinde in aliis.

9 Quantum ad primum, notandum est quod cum potentie innotescant per actus, ideo oportet aliquid permittere de actibus potentiarum vegetatiuarum: sunt autem tres actus vegetatiue potentie, videlicet nutrire, augmentare, & generare: vt patet. 2. de Anima, quorum primus & vltimus, scilicet nutrire & generare, prout dicitur introductionem forme substantialis in materia possessione esse immediate ab essentia anime: prout tamē alteratione secundum aliquas qualitates.

10 Quod probatur sic: simile iudicium est de nutritione in viuentibus, & de generatione in omnibus. Sed immediatum principium generationis (prout dicitur introductionem forme substantialis) est forma substantialis generantis: ergo immediatum principium nutritionis est forma substantialis rei viuentis, vtroq; proposito probatur. Et primo maior, sicut enim in generatione materia corrupti accipit formam substantialem quā prius non habebat, sic in nutritione, hoc excepto qd forma que est finis generationis prius omnino non erat: sed forma sub qua fit materia alimenti per nutritionem prius erat, in vtroq; tamen, scilicet tam in generatione quā in nutritione fit materia corrupti sub aliqua forma substantiali quam prius non habebat: ergo eadem virtus que sufficit ad generationem sufficit etiam ad nutritionem in eodem: & sic patet maior, minor probatur, quia cum ignis generet ignem ex aere corrupto, aut forma substantialis ignis geniti est

im